Slovenské mená vtákov sveta sú na svete

Počas ostatných 20 rokov molekulárni biológovia od základov „prekopali" taxonómiu, systém a tým do veľkej miery aj nomenklatúru vtákov. Po väčšinu tohto času si na Slovensku „prekopávali" k sebe cestu používatelia starších („feriancovských") a novších („matouškovských") mien vtákov.

Keďže nechceli ani jedno z týchto menosloví „zakopať", ani zostať donekonečna v zákopoch, a ani jedni druhých k ničomu „dokopať", skúsili to inak. Otvorene a od základu od čo najširšej diskusie všetkých záujemcov cez nové menoslovné pravidlá až k tomu najväčšiemu kroku k odporúčanému slovenskému menosloviu všetkých známych vtákov sveta.

Už od leta 2009 je úplné, so zapracovanými zmenami po pripomienkovaní a po jazykovej korektúre a zahŕňa slovenské i platné vedecké mená pre všetkých 44 radov, 248 čeľadí (+ 1 s neistým postavením), 146 podčeľadí (+ 2 s neistým postavením), 128 tribusov, 2 355 (resp. 2 345) rodov a 11 958 druhov vrátane vyhynutých a vrátane taxónov donedávna považovaných za druhy, ale v súčasných systémoch väčšinou zaradených ako poddruhy. Okrem toho tam nájdete synonymá odporúčaných slovenských mien, pôvodné vedecké mená, národné anglické a francúzske mená, ako aj údaje o prírodoochrannom význame (kategórie Červeného zoznamu IUCN), o hniezdnom areáli, o výskyte v SR, o dostupných zdrojoch informácií a o iných taxonomických okolnostiach, zaujímavých pre odborníkov i širšiu verejnosť (skoršia verzia, ktorá ešte neprešla jazykovou korektúrou, je dostupná tu: http://www.vtaky.sk/downloads/OSNV-2009.xls).

Systematické usporiadanie taxónov sa doladilo tak, aby odrážalo súčasný stav poznania, t. j. najnovšie dobre podložené fylogenetické hypotézy o príbuznosti vtákov (Boyd 2009, Mindell & Brown 2005, Hackett a kol. 2008, Peterson 2009, IOC World List 2009, BirdLife Checklist 2009 a i.).

Po prvýkrát je názvoslovie kolektívnym dielom, do ktorého návrhmi, pripomienkami či inak prispel veľký počet záujemcov. V porovnaní s našimi predchodcami sme pri jeho tvorbe mali neporovnateľne bohatšie a lepšie dostupné informačné zdroje o vtákoch celého sveta. Asi ešte ťažšie by sa porovnávali naše možnosti cestovať a získavať tak nenahraditeľné terénne skúsenosti s vtákmi v iných častiach zemegule (v čom medzi nami vyniká Mirek Čapek so svojím úctyhodným „lifelistom", teda zoznamom pozorovaných druhov vtákov zo 6 kontinentov).

Drobný rozdiel hádam znamenali aj nové menoslovné pravidlá, zdôrazňujúce jednoznačnosť, stabilitu a čo najširšiu prijateľnosť mien. A predovšetkým asi celý proces tvorby pravidiel i menoslovia, ktorý (znovu to zdôrazňujeme) bol od začiatku otvorený pre všetkých záujemcov a v diskusiách od roku 2002 sa na viacerých fórach zoširoka prebrali pripomienky a názory odborníkov i verejnosti.

Návrh sme predstavili aj na viacerých odborných i vedeckých podujatiach. Naposledy sme „niesli kožu na trh" na 15. Feriancových dňoch v Bratislave, kde svižne začatá diskusia pokračovala vo výbore Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV ešte dobré 2 hodiny. Dala nám niekoľko cenných podnetov a hlavne ukázala, že Slovenská zoologická spoločnosť vie byť aj v menoslovných otázkach dobrým a chápavým partnerom, za čo členom jej výboru ďakujeme. Ďakujeme aj výboru SOS/BirdLife Slovensko za všetko, čo už v tejto veci urobil a ešte (ako dúfame) urobí, aby tá veta v titulku mohla platiť.

Peter Kovalik[1], Samuel Pačenovský[2], Miroslav Čapek[3], Ján Topercer[4]

[1] *Nová 42, 05302 Spišský Hrhov, bbokovalik@gmail.com*
[2] *Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Košice, pacenovsky@vtaky.sk*
[3] *Ústav biologie obratlovců AV ČR, Květná 8, 60365 Brno, ČR, capek@ivb.cz*
[4] *Botanická záhrada UK, 03815 Blatnica 315, topercer@rec.uniba.sk, tel.: 0907 466314*